

МУЛЬТИАСПЕКТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ»

У статті обґрунтовано сутність інтелектуальної безпеки держави як окремої складової економічної безпеки з позиції правового, інформаційно-аналітичного, організаційного, інституційного, фінансового, соціального аспектів. Акцентовано увагу на тому, що в правовому аспекті інтелектуальна безпека держави відображає здатність держави у межах правового поля протидіяти загрозам в інтелектуальній сфері та гарантувати безпечні умови для нарощування інтелектуального потенціалу. В інформаційно-аналітичному аспекті інтелектуальна безпека розкривається як здатність суб'єктів гарантування безпеки здійснювати моніторинг потенційних загроз, аналізувати ступінь їх небезпеки та розробляти ефективні заходи протидії. Зазначено, що з позиції організаційного аспекту інтелектуальна безпека держави репрезентує широкий комплекс управлінських заходів, спрямованих на захист об'єктів безпеки та/або протидію загрозам. Аргументовано, що інтелектуальна безпека в інституційному аспекті представлена системою збалансованих відносин між суб'єктами гарантування безпеки на різних управлінських рівнях щодо готовності і здатності державних інститутів за допомогою відповідних механізмів протидіяти реальним і потенційним загрозам. Наголошено на тому, що фінансовий аспект інтелектуальної безпеки України характеризує фінансову спроможність держави протидіяти загрозам. Соціальний аспект інтелектуальної безпеки України пов'язаний зі створенням належних умов для соціального захисту фахівців вищої кваліфікації, перетворення їх на продуктивну силу суспільства, здатну реалізувати інтелектуальний прорив.

Ключові слова: *інтелектуальна безпека держави, правовий, інформаційно-аналітичний, інституційний, організаційний, фінансовий, соціальний аспекти інтелектуальної безпеки держави*

Постановка проблеми. Надійний розвиток та примноження вітчизняного інтелектуального потенціалу можливі за умови забезпечення високого рівня інтелектуальної безпеки. Актуальність проблеми дослідження інтелектуальної безпеки держави, на нашу думку, зумовлена: по-перше, відсутністю дієвих організаційно-правових та економічних механізмів, спрямованих на захист об'єктів інтелектуальної власності та продуктів інтелектуальної діяльності; по-друге, нестачею стимулів до підвищення престижності розумової праці та зацікавленості носіїв інтелекту до плідної праці; по-третє, недовістю організаційно-економічних заходів з питань відтворення інтелектуального потенціалу держави та його поступового зростання; по-четверте, високою ймовірністю виникнення інтелектуальної кризи внаслідок критичного відставання України від провідних країн світу щодо залучення приватного бізнесу у фінансування науки та НДДКР та переходу вітчизняної економіки на вищі технологічні уклади; по-п'яте, певною девальвацією морально-духовних цінностей і відсутністю пропагування високоморальних принципів та утвердження культурно-духовних й інтелектуальних цінностей у суспільстві.

В епоху інтелектуалізації національної економіки чималий інтерес викликає інтелектуальна безпека як невід'ємний структурний елемент економічної безпеки держави, що виражає інтелектуальні інтереси особи, суспільства і держави та створює належні передумови для зміни економічного вектору в бік інтелектуального прориву та формування національної економіки інноваційного типу.

Інтелектуальна безпека є відокремленою складовою економічної безпеки України з огляду на такі аргументи. Так, у розроблених Міністерством економічного розвитку і торгівлі України Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки у 2007 та 2013 роках серед структурних складових фахівці з економічної безпеки виокремили науково-технологічну та інвестиційно-інноваційну безпеку [1; 2], залишивши поза увагою освітню галузь. На нашу думку, саме інтелектуальна безпека щонайперше відображає ступінь захищеності освітньої, а відтак наукової сфери національної економіки від впливу дестабілізуючих чинників, або загроз. Адже вишколу майбутніх науковців передую

високоякісна освітня підготовка, що повинна забезпечити перехід суспільства від навчання на все життя до навчання впродовж усього життя. Без сумніву, інтелектуальна безпека буде залежати від ступеня розвиненості інституційної системи, глибини залучення високоосвічених людей у високотехнологічні сфери національної економіки.

Водночас інтеграція вищої школи та академічної науки є не лише основою інтенсивного розвитку високотехнологічного сектора, становлення національної інноваційної системи, а й чинником зміцнення інтелектуальної безпеки держави. Новітній розвиток національної економіки вимагає впровадження у діяльність наукових та освітніх закладів інноваційних технологій, які б забезпечили підготовку фахівців високої якості, а з їх участю – створення конкурентоспроможної продукції. Нині актуальною постає проблема продукування нових знань, а відтак – упровадження новітніх технологій у виробничу діяльність. Одним з головних продуцентів знань, що слугують базою для інноваційного розвитку країни, є академічна наука, взаємозв'язок якої з реальною економікою сприятиме впровадженню інноваційних механізмів господарювання.

Ще одним аргументом на користь самостійного функціонування інтелектуальної безпеки України є потреба захисту єдиного науково-освітнього простору на основі об'єднання багатоцільових інформаційно-комунікаційних систем національного рівня, системи ефективного державного управління. Окрім цього інтелектуальна безпека виступає джерелом конкурентних переваг на основі динамічного розвитку інновацій та підприємництва, освіти та науки, інфраструктури інформації та розповсюдження знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що питання інтелектуальної безпеки є предметом сучасних наукових дискусій вітчизняних та зарубіжних вчених, окремі її положення стають об'єктом правових відносин на законодавчому рівні. Серед дослідників інтелектуальної безпеки держави варто назвати С. Мосова, А. Жарінову, І. Дубровіна, Є. Дубровіна, Х. Марутян, Т. Черницьку, Г. Чернявського, С. Петраченка, Л. Левченко та ін.

Метою статті є аналіз сутності інтелектуальної безпеки держави з позиції правового, інформаційно-аналітичного, організаційного, інституційного, фінансового, соціального аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність інтелектуальної безпеки держави, на наш погляд, найширше розкривається у правовому, інформаційно-аналітичному, організаційному, інституційному, фінансовому та соціальному аспектах.

Правове підґрунтя інтелектуальної безпеки України становлять: Конституція України, закони України, укази та розпорядження Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, відомчі нормативні акти, міжнародні договори. Так, у ст. 1 Закону України «Про основи національної безпеки України» зазначено, що національними інтересами є життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету та єдиного джерела влади в Україні, а в ст. 6 до пріоритетів національних інтересів віднесено розвиток духовності, моральних засад, інтелектуального потенціалу Українського народу. Серед низки загроз національним інтересам, що прописані у ст. 7 Закону, найнебезпечнішими, на нашу думку, є: в економічній сфері – зниження науково-технічного та технологічного потенціалу; у науково-технологічній сфері – зниження внутрішнього попиту на підготовку науково-технічних кадрів для наукових, конструкторських, технологічних установ та високотехнологічних підприємств, незадовільний рівень оплати науково-технічної праці, падіння її престижу, недосконалість механізмів захисту прав інтелектуальної власності; вплив учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України; наростаюче науково-технологічне відставання України від розвинутих країн; нерозвиненість внутрішнього ринку високотехнологічної продукції та відсутність його ефективного захисту від іноземної технічної і технологічної експансії; у соціально-гуманітарній сфері: зниження можливостей здобуття якісної освіти представниками бідних прошарків суспільства; прояви моральної та духовної деградації суспільства. У ст. 8 передбачені основні напрямки державної політики з питань національної безпеки у провідних сферах, зокрема: стимулювання випереджувального розвитку

наукоємних високотехнологічних виробництв; посилення державної підтримки розвитку пріоритетних напрямів науки і техніки як основи створення високих технологій; поетапне збільшення обсягів бюджетних видатків на розвиток освіти і науки, створення умов для широкого залучення в науково-технічну сферу позабюджетних асигнувань; створення економічних і суспільно-політичних умов для підвищення соціального статусу наукової та технічної інтелігенції; забезпечення необхідних умов для реалізації прав інтелектуальної власності [3].

В Указі Президента «Про Стратегію національної безпеки України» зазначено, що нагальними завданнями політики національної безпеки є захист життєво важливих національних інтересів України, серед яких створення умов для вільного розвитку людини, реалізації її творчого потенціалу через різноманіття форм суспільної організації, збереження і розвиток духовних і культурних цінностей українського суспільства. У внутрішньому безпековому середовищі наявні такі проблеми, як недостатньо ефективне використання науково-технологічного потенціалу, використання іноземних науково-технологічних розробок замість вітчизняних, недостатній розвиток національної інноваційної системи. Ключовими завданнями політики національної безпеки у внутрішній сфері є: стимулювання підвищення технологічного рівня української економіки, розвитку національної інноваційної системи та інноваційної активності підприємств, забезпечення відповідності національного ринку освітніх послуг перспективним потребам суспільства і держави у трудових ресурсах необхідної кваліфікації [4].

Розробка засад і механізмів забезпечення інтелектуальної безпеки в державі передбачена в Національній стратегії розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року. Одним із стратегічних напрямків розвитку інтелектуальної сфери в Україні є забезпечення високого рівня інтелектуальної безпеки для надійного розвитку і збереження українського інтелектуального потенціалу [5].

Правовий аспект інтелектуальної безпеки також представлений низкою нормативно-правових документів, що регламентують правові відносини між суб'єктами інтелектуальної діяльності та правовідносинами у сфері інтелектуальної власності. Так, частиною 1 ст. 41 Конституції України передбачено право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності. Згідно з частинами 1 та 2 ст. 54 Конституції, громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності та кожен громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом. Частина 3 цієї ж статті передбачає, що держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством [6].

Цивільний кодекс України визначає поняття «право інтелектуальної власності», відображає його співвідношення з правом власності на річ, визначаються об'єкти, суб'єкти права, зміст майнових і особистих немайнових прав інтелектуальної власності, підстави їх виникнення, умови використання об'єктів інтелектуальної власності і передачі прав на них, визначаються наслідки порушення права інтелектуальної власності і способи судового захисту. У кодексі також наведено перелік об'єктів права інтелектуальної власності [7]. Закон «Про авторське право і суміжні права» охороняє особисті немайнові і майнові права авторів і їх правонаступників, пов'язані із створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва (авторське право), та права виконавців, виробників фонограм і відеограм та організацій мовлення (суміжні права) [8].

Міжнародні договори про наукове, науково-технічне співробітництво, підписані Кабінетом Міністрів України, Національною академією наук України, іншими академіями наук України, вищими навчальними закладами та низкою зарубіжних держав, свідчать про надзвичайну актуальність проведення наукових досліджень у рамках двох- чи багатосторонньої співпраці, використання результатів спільних досліджень на основі

принципів рівноправності та взаємної вигоди. У рамках такої співпраці питання гарантування інтелектуальної безпеки України набуває особливого значення через поглиблення міжнародної наукової міграції, яка окрім позитивних моментів містить низку загроз, пов'язаних з еміграцією науковців.

Таким чином, у правовому аспекті інтелектуальна безпека держави – це здатність держави у межах правового поля протидіяти загрозам в інтелектуальній сфері та гарантувати безпечні умови для примноження інтелектуального потенціалу, розвитку вітчизняної освіти, науки, новітніх технологій, культури, духовності тощо.

Перехід до інформаційного суспільства вимагає запровадження новітніх інформаційних технологій у всі сфери життя суспільства. Технологічний розвиток повинен супроводжуватися розбудовою національної інформаційної інфраструктури, удосконаленням системи охорони та захисту прав інтелектуальної власності, розробкою наукоємної високотехнологічної продукції, створенням сприятливих умов праці для науковців та захистом пріоритетних національних інтересів, зокрема збереження та зміцнення інтелектуального потенціалу й утвердження інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки.

Результати аналізу досвіду провідних держав світу підтверджують, що стан інтелектуальної безпеки держави значною мірою залежить від рівня інформатизації суспільства. Інформаційно-аналітичний аспект інтелектуальної безпеки охоплює діагностику потенційних і реальних загроз інтелектуальній безпеці держави, здійснення моніторингу з метою своєчасного виявлення відхилень фактичних показників безпеки від оптимальних, граничних (порогових) значень. Важливого значення набувають процеси розробки і виконання заходів щодо протидії загрозам. Моніторинг включає три етапи проведення: науково-дослідний, організаційний та аналітичний [9, с. 555]. На першому етапі відбувається вибір сфери чи напрямку наукового дослідження, обґрунтування загальної проблематики та висунення гіпотези. Другий етап носить організаційний характер і передбачає вибір системи показників, алгоритм їх розрахунку, аналіз та оцінку з наступною інтерпретацією отриманих даних. На цьому етапі відбувається співставлення фактичних даних із пороговими значеннями, аналізуються причини можливих відхилень. Метою третього етапу є підготовка звіту про результати моніторингу та розробка рекомендацій щодо підвищення рівня інтелектуальної безпеки держави. Кінцевий результат моніторингу – формування гнучкої системи реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища, створення інформаційно-аналітичних систем підтримки управлінських рішень з питань інтелектуальної безпеки.

Варто зауважити, що Україна не залишається осторонь світових досягнень новітніх інформаційних технологій, хоч незначний обсяг власних обчислювальних ресурсів суттєво стримує вітчизняний науково-технологічний розвиток. Відчувається гостра потреба у використанні комп'ютерних мереж для розв'язання завдань, які потребують особливо великих обчислювальних можливостей. Частково розв'язати цю проблему можна за допомогою грид-технологій, впровадження яких дасть змогу ефективніше використовувати комп'ютерні ресурси та сприяти науково-технічній, інтелектуальній та соціальній інтеграції України до європейського та світового інформаційного простору.

Нормативно-правовим документом, який передбачає впровадження і застосування грид-технологій є Державна цільова науково-технічна програма [10]. Метою цієї Програми є створення національної грид-інфраструктури та умов широкого впровадження грид-технологій, а очікуваними результатами – задоволення потреб науки, промисловості, фінансової та соціальної сфери в обчислювальних ресурсах; розробка спеціалізованого гридівського та адаптація існуючого програмного забезпечення до впровадження грид-технологій; забезпечення доступу вітчизняних користувачів до міжнародних проектів і обчислювальних ресурсів; активізація міжнародного наукового та науково-технічного співробітництва шляхом залучення користувачів національної грид-інфраструктури до міжнародних віртуальних співтовариств. Хоч виконання Програми розраховане на 2009-2013

роки з урахуванням стратегії соціально-економічного розвитку регіонів, стану та перспектив розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій, новітніх досягнень в інформаційній сфері, однак вона не втратила ні юридичної сили, ні актуальності.

Отже, в інформаційно-аналітичному аспекті, інтелектуальна безпека розкривається як спроможність суб'єктів гарантування безпеки за допомогою новітніх технологій обробляти значні масиви інформації та розробляти ефективні заходи протидії загрозам.

Організаційний аспект інтелектуальної безпеки України передбачає розробку дієвих механізмів зміцнення інтелектуальної безпеки держави. Варто наголосити, що організаційні механізми визначають комплекс заходів активного та пасивного захисту. Пасивний захист інтелектуальної безпеки містить заходи із попередження та/або профілактики недопущення реалізації загроз інтелектуальній безпеці. Це, насамперед, заходи нормативно-правового характеру, як от розробка та прийняття відповідної концепції та/або стратегії інтелектуальної безпеки держави, законодавчих актів з питань стимулювання розвитку науки та освіти, реалізація безпекової політики у сфері інтелектуальної безпеки, прийняття сучасних вимог до рівня наукової кваліфікації здобувачів наукових ступенів, атестації наукових кадрів тощо. Активний захист інтелектуальної безпеки передбачає конкретні кроки державних інститутів та усіх зацікавлених осіб (сторін) долучатися до практичної реалізації інтелектуальних можливостей як окремої особи, так і суспільства в цілому, здійснювати захист продуктів інтелектуальної, творчої праці, сприяти підвищенню стимулів серед молоді займатися науковою роботою, гарантувати соціальний захист працівникам інтелектуальної сфери.

Зміцнення інтелектуальної безпеки можливе за умови консолідації інтелектуалів нації та ефективного державного управління. Загалом державне управління безпекою повинно виконувати такі основні функції:

1) аналізувати загрози і передбачати наслідки нових викликів, тобто фактори безпеки з усіх складових внутрішньої і зовнішньої політики;

2) розробляти напрямки забезпечення безпеки, тобто критерій безпеки повинен стати основним при розробці стратегії розвитку держави і при формуванні внутрішньої і зовнішньої політики;

3) створювати механізми недопущення або амортизації можливої небезпеки, а у випадку настання або неминучості нанесення шкоди – застосовувати заходи, які компенсують збиток за рахунок відновлення та посилення прямого або непрямого державного управління безпекою на цьому напрямку [11, с. 81].

Інтелектуальна безпека держави крізь призму організаційного аспекту репрезентує широкий комплекс управлінських заходів, спрямованих на захист об'єктів безпеки та/або протидію реальним і потенційним загрозам.

Інституційний аспект інтелектуальної безпеки України відображається в діях інститутів влади, що визначають зовнішню і внутрішню політику захисту національних інтересів України в інтелектуальній сфері. Інституційне середовище інтелектуальної безпеки України представлене: на макрорівні – РНБО України, ВРУ, КМУ, на регіональному рівні – ОДА, обласною та міською радами. Безумовно, від виваженої на злагодженої політики інститутів усіх рівнів значною мірою залежить стан інтелектуальної безпеки України. Інституційний аспект інтелектуальної безпеки також представлений сектором безпеки, або суб'єктами безпеки залежно від їх функціонального призначення.

В умовах загострення соціально-економічних протиріч інтелектуальна безпека повинна протидіяти інституційним пасткам, які виникають внаслідок проведення регуляторних реформ. Інституційні пастки можуть мати економічне (обмеження, пов'язані з державною політикою), адміністративне (ліцензування окремих видів діяльності, квотування), інфраструктурне (відсутність засобів комунікації, транспортних вузлів) та ін. підґрунтя. У неінституціональній теорії інституціональна пастка – це неефективна стійка норма (неефективний інститут), що має здатність до самопідтримки.

Інтелектуальна безпека з позиції інституційного аспекту – це система збалансованих відносин між суб'єктами гарантування інтелектуальної безпеки на різних рівнях

управлінської ієрархії щодо готовності і здатності державних інститутів за допомогою відповідних механізмів протидіяти реальним і потенційним загрозам.

Фінансовий аспект інтелектуальної безпеки України пов'язаний із залученням як державних, так і приватних фінансових ресурсів у процеси реформування освітньої та наукової сфери. Саме дефіцит фінансових коштів є однією з причин винесення інтелектуальної безпеки України в ранг найактуальніших, без гарантування якої годі вести мову про новітні технологічні розробки, перехід на інноваційний тип господарювання, вищий технологічний уклад тощо. З упевненістю можемо стверджувати, що фінансова й матеріальна недооцінка державою праці вчених і спеціалістів з вищою освітою та залишковий принцип фінансування науки спричинили її практично повну деградацію, коли найталановитіші особи покидають батьківщину, працюючи на економіку країни-реципієнта. Переконані, допоки в українського керівництва не буде усвідомлення того, що найприбутковіші інвестиції – це інвестиції в людський інтелект із солідною віддачею у майбутньому, доти визначальними будуть питання гарантування інтелектуальної безпеки України. Фінансове забезпечення інтелектуальної безпеки передбачає виконання норми фінансування НДДКР на рівні 1,7 % ВВП, залучення коштів приватного сектора у реформування науково-освітнього сектора вітчизняної економіки. Фінансовий механізм освіти в сучасних умовах потребує подальшого вдосконалення щодо підвищення її ефективності, розширення джерел фінансування, нормативного визначення обсягів фінансування, системи міжбюджетних відносин [12, с. 221].

Безумовно, фінансовий аспект інтелектуальної безпеки України проявляється у дотриманні стану збалансованості фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення національного інтелектуального відтворення, нагромадження інтелектуального потенціалу та протидії потенційним загрозам.

Соціальні аспекти інтелектуальної безпеки України торкаються питань відродження соціальної важливості та особливого значення освітян і науковців як продуктивної сили суспільства. Позитивні зрушення в рамках державної політики соціального захисту населення повинні стосуватися підвищення заробітної плати та соціальних гарантій працівникам освіти і науки, мотивації до праці, відродження позитивного іміджу науковця тощо. Ефективна соціальна політика має розв'язати проблему соціального розшарування населення, щоб освітяни і науковці, які утворюють еліту суспільства, належали до його середнього класу.

Варто наголосити на тому, що освітні та наукові заклади як інститути суспільства є центрами, що акумулюють довкола себе інтелектуальні, наукові, культурні, благодійні та ін. ресурси, повинні забезпечувати інтелектуальне відтворення українського соціуму. Окрім цього інтелектуальна сфера виступає виробником інтелектуаломісткої продукції та послуг, сприяє підвищенню людського капіталу, розвитку творчої праці, поширенню новітніх технологій, утвердженню високих стандартів якості освіти та науки. Інтелектуальна безпека відповідає за захист національних інтересів в інтелектуальній сфері та створення сприятливих умов для якнайширшого розкриття вмінь, навиків, талантів носіїв інтелекту та спрямування накопичених знань у визначені державою стратегічні пріоритети науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Соціальний аспект інтелектуальної безпеки потребує виваженого розуміння з боку держави та застосування дієвих механізмів державного регулювання. На нашу думку, основними напрямками впливу держави на підвищення рівня інтелектуальної безпеки можуть бути: створення сприятливих умов для перетворення сфери вищої освіти у високопродуктивну галузь національної економіки, подолання корупції у вищій школі, зміцнення взаємозв'язку між рівнем кваліфікації та розміром заробітної плати працівників інтелектуальної сфери, збільшення державних інвестицій у розвиток соціальної сфери тощо. Інтелектуальна безпека представляє стабільність і збалансованість системи суспільних відносин, що забезпечують єдність і взаємообумовленість системи інтересів у суспільстві.

Висновки Отже, із упевненістю можемо стверджувати, що інтелектуальна безпека України займає достойне місце серед інших видів економічної безпеки та найповніше розкривається через правовий, інформаційно-аналітичний, інституційний, організаційний, фінансовий та соціальний аспекти. Загалом інтелектуальна безпека визначається сукупністю соціокультурних, духовних, морально-психологічних, економічних, демографічних, екологічних та інших факторів, які здійснюють відповідний вплив на інтелект нації і кожного громадянина зокрема, формуючи певний світогляд, індивідуальну і суспільну культуру поведінки [13, с. 70].

Список використаних джерел:

1. *Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Мінекономрозвитку України від 02.03.2007 р. № 60 // Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>*
2. *Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013р. №1277 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://http://me.kmi.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=38738*
3. *Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 року № 964-IV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>*
4. *Указ Президента України Про Стратегію національної безпеки України в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389/2012/para18#n18>*
5. *Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року: Проект [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sips.gov.ua/ua/project-ip-strategy28082014>*
6. *Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>*
7. *Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>*
8. *Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23 грудня 1993 року № 3792-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/>*
9. *Система економічної безпеки держави / Під аґ. ред. д.е.н., проф., заслуженого економіста України Сухорукова А.І. / Національний інститут проблем міжнародної безпеки при РНБО України. – К.: ВД «Стилос», 2009. – 685 с.*
10. *Постанова КМУ від 23 вересня 2009 року № 1020 „Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми впровадження і застосування глід-технологій на 2009-2013 роки” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1020-2009-%D0%BF>*
11. *Инновационные преобразования как императив устойчивого развития и экономической безопасности России / под ред. В.К. Сенчагова. – М.: «Анкил», 2013. – 688 с.*
12. *Каленюк І.С. Розвиток вищої освіти та економіка знань: монографія / І.С. Каленюк, О.В. Куклін. – К.: Знання, 2012. – 343 с.*
13. *Ревак І.О. Інтелектуальна безпека – невід’ємна складова національної безпеки України // Управління розвитком. Збірник наукових статей. – № 6. – 2008. – С. 70-73.*

Revak I.O. Multiple aspects of the notion “intellectual security of the state”. *The essence of the intellectual security of the state as a separate component of economic security from viewpoint of legal, information-analytical, organizational, institutional, financial and social aspects is grounded in the article. It is highlighted that the legal aspects of intellectual security of the state reflect the ability of the state within the legal framework to challenge threats in the intellectual sphere and ensure a safe environment for growing intellectual capacity. From viewpoint of information-analytical aspects the intellectual security is revealed as an ability of security guarantees to monitor potential threats, analyze the degree of their danger and develop effective countermeasures. It is noted that from the standpoint of organizational aspects the intellectual security of the state represents a wide range of administrative measures aimed at protecting security objects and/or challenge threats. It is proved that the intellectual security in the institutional aspect presents a balanced relationship between security guarantees at different management levels as far as willingness and ability of state institutions through appropriate mechanisms to counteract the real and potential threats. It is emphasized that the financial aspect of intellectual security of Ukraine characterizes the financial capacity of the state to challenge threats. The social aspect of intellectual security of Ukraine is associated with the developing of appropriate conditions for social protection of highly qualified personnel turning them into a productive force of society able to implement intellectual breakthrough.*

Key words: *intellectual security, legal, information-analytical, institutional, organizational, financial and social aspects of intellectual security of the state.*